

บททวน : บทที่ ๕

คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้างานหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อประกาศใช้บังคับแล้ว ให้ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย ตามมาตรา ๒๑๙ วรรคสอง

๑.สาระสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรม ตามมาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง

ภายหลังรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับ ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม ตามมาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง เสร็จเรียบร้อยแล้ว มีชื่อว่า “ มาตรฐานทางจริยธรรมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้างานหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. ๒๕๖๑ ” มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๑ โดยแบ่งประเภทของมาตรฐานทางจริยธรรมออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑) มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นอุดมการณ์ มี ๖ ข้อ อยู่ในมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕ ถึงข้อ ๑๐ ได้แก่

ข้อ ๕ ต้องยึดมั่นและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อ ๖ ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ข้อ ๗ ต้องถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

ข้อ ๘ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพื่อตนเองหรือผู้อื่น หรือมีพฤติการณ์ที่รู้เห็นหรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

ข้อ ๙ ต้องไม่ขอ ไม่เรียก ไม่รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดในประการที่อาจทำให้กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่

ข้อ ๑๐ ต้องไม่รับของขวัญของกำนัล ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เว้นแต่เป็นการรับจากการให้โดยธรรมจรรยาและการรับที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ระเบียบหรือข้อบังคับให้รับได้

๒) มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก มี ๑๐ ข้อ อยู่ในมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๑ ถึงข้อ ๒๐ ดังเช่น

ข้อ ๑๑ ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

ข้อ ๑๒ ยึดมั่นหลักนิติธรรมและประเพณีดีตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีของประชาชน

ข้อ ๑๗ ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง

ข้อ ๑๙ ไม่คบหาสมาคมกับคู่กรณี ผู้ประพฤติดีกกฎหมาย ผู้มีอิทธิพล หรือผู้มีความประพฤติ หรือผู้มีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสีย อันอาจกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่

๓) มาตรฐานทางจริยธรรมทั่วไป มี ๖ ข้อ อยู่ในมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๒๑ ถึงข้อ ๒๖ ดังเช่น

ข้อ ๒๑ ปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถ และยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ และปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม

ข้อ ๒๒ อุทิศเวลาแก่ทางราชการ ไม่เบียดบังเวลาราชการไปประกอบธุรกิจ เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือผู้อื่น เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีข้อที่มีอ้างอิงในคำขอของผู้ยื่นคำร้องและในคำพิพากษาของศาลอยู่เสมอคือ ข้อ ๓ และข้อ ๒๗ โดยข้อ ๓ กำหนดว่า บุคคลใดบ้างที่อยู่ภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรมนี้ ส่วนข้อ ๒๗ กำหนดว่า การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวด ๑ ให้ถือว่ามัลักษณะร้ายแรง ส่วนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในหมวด ๒ และหมวด ๓ จะถือว่ามัลักษณะร้ายแรงหรือไม่ ให้พิจารณาถึงพฤติกรรมของการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ เจตนาและความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ นั้น

๒. การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่ถือว่ามัลักษณะร้ายแรง

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นอุดมการณ์ ถือว่าเป็นลักษณะร้ายแรง ส่วนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลักและมาตรฐานทางจริยธรรมทั่วไป จะถือว่ามัลักษณะร้ายแรงหรือไม่ ต้องพิจารณาถึงพฤติกรรมของการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ เจตนาและความร้ายแรงของความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ นั้น ทั้งนี้ ตามที่ระบุในมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๒๗

๓. การดำเนินการเมื่อมีข้อกล่าวหาว่ามีการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๑) ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) ซึ่งได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการป.ป.ช.มีอำนาจดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง และหากคณะกรรมการป.ป.ช.ลงมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่า ผู้นั้นมีพฤติการณ์ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยตามมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑)

สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หมายถึง บุคคลตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ ได้แก่ (๑) นายกรัฐมนตรี (๒) รัฐมนตรี (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๔) สมาชิกวุฒิสภา (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น

นอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง และ (๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

(๒) ในกรณีถูกกล่าวหาคือ คณะกรรมการป.ป.ช. ต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ กล่าวคือ เริ่มจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน เข้าชื่อกล่าวหาว่า กรรมการป.ป.ช. ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามิเหตุอันควรสงสัยว่ามีการ กระทำตามที่ถูกล่ามัว ประธานรัฐสภาจะเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมี ความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ คณะผู้ไต่สวนอิสระจะดำเนินการไต่สวนหา ข้อเท็จจริง เมื่อดำเนินการไต่สวนเสร็จแล้ว หากเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง คณะผู้ไต่สวนอิสระก็จะเสนอเรื่องไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ตามมาตรา ๒๓๗ (๒)

๔. การดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา

การพิจารณาพิพากษาคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของศาลฎีกาเป็นไป ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้ใช้ระบบไต่สวนและให้ดำเนินการโดยรวดเร็ว ตามมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) ที่ให้นำมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ภายหลังมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลใช้บังคับ ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาอาศัยอำนาจตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด ประกอบมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) ออก ระเบียบเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาในคดีประเภทนี้ มีชื่อว่า “ระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่า ด้วยการพิจารณาพิพากษาคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง พ.ศ. ๒๕๖๑” มีผลใช้ บังคับวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ระเบียบฯ ดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

(๑) กรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑)

เมื่อคณะกรรมการป.ป.ช. ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกากล่าวหาว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรง ตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่าง ร้ายแรงต่อศาลฎีกา ประธานศาลฎีกาจะแต่งตั้งองค์คณะผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดี โดยปกติองค์คณะผู้ พิพากษาในคดีประเภทนี้จะมีจำนวน ๕ คน

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีจะคล้ายกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลฎีกาแผนก คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กล่าวคือ เมื่อองค์คณะผู้พิพากษาจะพิจารณาคำร้องแล้วเห็นว่าสมควร รับไว้พิจารณา ก็จะสั่งรับคำร้องและให้ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกกล่าวหาเพื่อให้ยื่นคำคัดค้าน เมื่อศาลฎีกาสั่งรับคำ ร้อง ผู้ถูกกล่าวหาต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า เมื่อศาลฎีกาจับ ฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น การหยุด ปฏิบัติหน้าที่จึงเป็นผลของกฎหมายที่เกิดขึ้นทันทีที่ศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้อง

เมื่อผู้ถูกกล่าวหายื่นคำคัดค้าน องค์คณะผู้พิพากษาจะนัดตรวจพยานหลักฐานเพื่อกำหนดประเด็นและพยานที่แต่ละฝ่ายจะนำเข้าไปไต่สวน หลังจากนั้นองค์คณะผู้พิพากษาจะดำเนินการไต่สวนพยานหลักฐาน และนัดฟังคำสั่งหรือคำพิพากษาต่อไป คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลฎีกาในคดีประเภทนี้เป็นที่สุด คู่ความอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้

(๒) กรณีผู้ถูกกล่าวหาคือคณะกรรมการป.ป.ช.

การดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษากรณีคณะกรรมการป.ป.ช.เป็นผู้ถูกกล่าวหาจะเหมือนกับกรณีแรก ข้อแตกต่างมีเพียงว่า ผู้ถูกกล่าวหาคือคณะกรรมการป.ป.ช. และผู้ร้องคือผู้ไต่สวนอิสระ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ (๒) ให้นำมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม มาใช้บังคับในกรณีผู้ไต่สวนอิสระเสนอเรื่องให้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคณะกรรมการป.ป.ช.ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงด้วย ดังนั้นเมื่อศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องกรณีมีข้อกล่าวหาเรื่องคณะกรรมการป.ป.ช.ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงจากผู้ไต่สวนอิสระ จะมีผลให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษาโดยผลของกฎหมายทันที เว้นแต่ศาลฎีกาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเช่นกัน

๕. ผลของคำพิพากษาศาลฎีกา

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาว่า ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง มีผลตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม และวรรคสี่ กล่าวคือ

(๑) พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่

(๒) ถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง กล่าวคือ ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือก

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ

(๓) อาจถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้

ตัวอย่างคดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ คมจ.๑/๒๕๖๔ เป็นกรณีคณะกรรมการป.ป.ช.ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา กล่าวหาว่านางสาว ป. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดราชบุรี บุกรุกในเขตปฏิรูปที่ดินและเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จังหวัดราชบุรี เนื้อที่ ๘๕๓ ไร่ ๒ งาน ๘๓ ตร.วา เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๑ (ขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม) และข้อ ๑๗ (กระทำการที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง) อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ อย่างร้ายแรง ตามข้อ ๒๗

นางสาว ป. คำคัดค้าน

ปัญหาว่า ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องคดีนี้หรือไม่ ศาลฎีกาเห็นว่า แม้ข้อเท็จจริงปรากฏตามคำร้องว่า ผู้คัดค้านครอบครองที่ดินตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ก่อนมาตรฐานทางจริยธรรมฯ มีผลใช้บังคับ แต่เมื่อมาตรฐานทางจริยธรรมฯ มีผลใช้บังคับแล้ว ผู้คัดค้านย่อมถูกผูกพันมิให้กระทำการใดอันขัดต่อมาตรฐานทางจริยธรรมอีกต่อไป เมื่อมีการกล่าวหาว่า ผู้คัดค้านมีการกระทำอันเป็นการครอบครองที่ดินที่ต่อเนื่องกันมาจนถึงเวลาที่มาตรฐานทางจริยธรรมฯ มีผลใช้บังคับแล้ว ผู้ร้องย่อมมีอำนาจไต่สวนและมีมติเป็นคดีนี้ได้

ปัญหาว่า ผู้คัดค้านกระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม อันถือว่ามีลักษณะร้ายแรง ตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ หรือไม่ ศาลฎีกาเห็นว่า การกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๑ จะต้องมีการกระทำที่ขัดกันระหว่างผลประโยชน์ หรือที่เรียกว่า “ประโยชน์ทับซ้อน” (Conflict of Interest) โดยจะต้องมีสถานการณ์หรือการกระทำที่บุคคลในองค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ มีผลประโยชน์ส่วนตน อันอาจกระทบต่อการวินิจฉัยสั่งการหรือการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งของบุคคลนั้น ตามรายงานการไต่สวนฯ ระบุว่า ผู้คัดค้านดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่หลักในทางนิติบัญญัติ กล่าวคือมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเสนอและพิจารณาร่างกฎหมายต่างๆ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การตั้งกรรมาธิการ การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและองค์กรอิสระ การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลเป็นนายกรัฐมนตรี ผู้คัดค้านจึงไม่ได้มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบการปฏิบัติงานของกรมป่าไม้ และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังจะเห็นได้จากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนของผู้คัดค้านไม่มีผลต่อการวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้คัดค้านในการที่จะมีสิทธิครอบครองที่ดินทั้งในเขตป่า เขตป่าสงวนแห่งชาติ และเขตปฏิรูปที่ดิน นอกจากนี้ตามทางไต่สวนไม่ปรากฏว่า ผู้คัดค้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือมีการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในกรมป่าไม้หรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การกระทำของผู้คัดค้านจึงยังฟังไม่ได้ตามคำร้องว่ามีการกระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม อันถือว่ามีลักษณะร้ายแรง ตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๑ ประกอบข้อ ๓ และข้อ ๒๗

ปัญหาว่า ผู้คัดค้านกระทำการอันเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันถือว่ามีลักษณะร้ายแรง ตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๗ หรือไม่ ศาลฎีกาเห็นว่า ผู้คัดค้านครอบครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ๖๖๕ ไร่ ๑ งาน ๕๓ ตร.วา โดยไม่มีเอกสารสิทธิใดที่จะใช้ยื่นรัฐได้ในขณะที่บริเวณรอบๆที่ดินของผู้คัดค้านมีการดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ต่อมาเมื่อสำนักงานปฏิรูปที่ดินประกาศให้ผู้ครอบครองที่ดินมายื่นคำขอเข้าทำประโยชน์เพื่อเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินอีกครั้งในวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๒ ผู้คัดค้านก็ยังไม่เข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดิน ผู้มีสิทธิขอรับการจัดสรรที่ดินตามประกาศฯ ต้องเป็นเกษตรกรที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบเกษตรกรรม ไม่มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกัน หรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อยไม่เพียงพอต่อการประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ โดยจะได้รับการจัดสรรไม่เกินคนละ ๕๐ ไร่ ตามกฎหมาย บ่งชี้ว่าผู้คัดค้านไม่เข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินเพราะทราบว่าจะมีผลทำให้ต้องสูญเสียการครอบครองที่ดินพิพาท จนกระทั่งผู้คัดค้านถูกร้องเรียนและมีการเข้าตรวจยึดที่ดินพิพาทผู้คัดค้านจึงได้คืนที่ดินเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๒ ผู้คัดค้านมิใช่เกษตรกรซึ่งใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบเกษตรกรรม ไม่ได้พักอาศัยอยู่ในที่ดินพิพาท เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินมีเอกสารสิทธิเป็นโฉนดที่ดินและ น.ส.๓ ก. หลายแปลง มีทรัพย์สินรวมกว่า ๑๖๓ ล้านบาท ถือไม่ได้ว่าเป็นคนยากจน การเข้าครอบครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินของผู้คัดค้านโดยทราบว่าตนไม่มีคุณสมบัติที่จะได้รับการจัดสรรที่ดินและโดยรู้ยู่ว่าตนไม่มีเอกสารสิทธิเป็นเรื่องที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งควรเป็นแบบอย่างที่ดินแก่ประชาชนทั่วไปไม่พึงปฏิบัติ การกระทำของผู้คัดค้าน

จึงเป็นการก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๗ ซึ่งจริยธรรมข้อนี้หมายถึงการรักษาชื่อเสียงของตำแหน่งหน้าที่ และไม่ประพฤติปฏิบัติตนหรือดำเนินการอื่นใดที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้ดำรงตำแหน่งและองค์กรของผู้ดำรงตำแหน่ง แม้จะมีได้เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของตนโดยตรงก็ตาม การกระทำของผู้คัดค้านถือได้ว่าก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อความเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน ทั้งยังเป็นการกีดกันไม่ให้ผู้ใดที่ทำการซึ่งเป็นเกษตรกรฐานะยากจนได้รับการจัดสรรที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เมื่อพิจารณาพฤติกรรมของการฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวประกอบกับเจตนาและความเสียหายแล้ว เห็นได้ว่าเป็นกรณีมีลักษณะร้ายแรง ตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๗ ประกอบข้อ ๓ และข้อ ๒๗

พิพากษาว่า ผู้คัดค้านฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) วรรคสาม และวรรคสี่ ประกอบพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๗ และมาตรฐานทางจริยธรรมฯ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๗ ประกอบข้อ ๓ และข้อ ๒๗ วรรคสอง ให้ผู้คัดค้านพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดราชบุรี นับแต่วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ อันเป็นวันที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้คัดค้านหยุดปฏิบัติหน้าที่ ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านตลอดไป รวมถึงไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคสี่ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา ฯลฯ

คดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ คมจ.๑/๒๕๖๔ วางหลักการสำคัญ ๓ ประการ

ประการแรก แม้ข้อเท็จจริงตามคำร้องเกิดขึ้นก่อนมาตรฐานทางจริยธรรมฯ มีผลใช้บังคับ แต่หากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังคงกระทำการนั้นต่อเนื่องมาจนถึงเวลาที่มาตรฐานทางจริยธรรมฯ มีผลใช้บังคับ คณะกรรมการ.ป.ช.ย่อมมีอำนาจไต่สวนกรณีดังกล่าวได้ เพราะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมถูกผูกพันมิให้กระทำการใดอันขัดต่อมาตรฐานทางจริยธรรมอีกต่อไป

ประการที่สอง มาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๑ ที่ว่า “ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม” นั้น การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมหรือที่เรียกว่า “ประโยชน์ทับซ้อน” (Conflict of Interest) จะต้องเป็นเรื่องที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหา **มีผลประโยชน์ส่วนตนอันอาจกระทบต่อการวินิจฉัยสั่งการหรือการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น** กล่าวคือ การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้อนี้ นอกจากเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนแล้ว ยังต้องมีการใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนตนนั้นด้วยนั่นเอง กรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกาคดีนี้ ผู้คัดค้านเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจในทางนิติบัญญัติคือการพิจารณาร่างกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ได้มีอำนาจกำหนดให้บุคคลใดมีสิทธิเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน และไม่มีอำนาจกำกับดูแลสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรรมและกรมป่าไม้ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าว การที่ผู้คัดค้านเข้าครอบครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินหลายร้อยไร่ จึง **ไม่ถึงว่าเป็นการกระทำอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม**

ประการที่สาม คำพิพากษาศาลฎีกาในคดีนี้ยังให้คำอธิบายมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๗ ที่ว่า “ไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง” ด้วยว่า จริยธรรมข้อนี้หมายถึงการรักษาชื่อเสียงของตำแหน่งหน้าที่ และไม่ประพฤติปฏิบัติตนหรือดำเนินการอื่นใดที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้ดำรงตำแหน่งและองค์กรของผู้ดำรงตำแหน่ง แม้จะมีได้เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของตนโดยตรงก็ตาม คดีนี้การที่ผู้คัดค้านเข้าครอบครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินหลายร้อยไร่โดยไม่มีสิทธิ เป็นการก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อความเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน ทั้งยังเป็นการกีดกันไม่ให้ผู้ไร่ที่ทำกินซึ่งเป็นเกษตรกรฐานะยากจนได้รับการจัดสรรที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน จึงเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้คัดค้าน

ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๔

คำถาม ประเด็นที่ ๑ นายเก่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการ ขั้บรถออกนอกเมืองแฉลบตกคลอง เจ้าพนักงานตำรวจทางหลวงประสบเหตุเข้าช่วยเหลือ พบว่านายเก่งกับนางแสงหญิงมีสามีชอบด้วยกฎหมายที่นั่งมาด้วยไม่ได้รับอันตรายใดๆ แต่มีเมทแอมเฟตามีน ๑,๐๐๐ เม็ด ลอยออกมาจากกระโปรงท้ายรถที่เปิดออก ต่อมาคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และนายเดช สมาชิกพรรคฝ่ายค้าน ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกากล่าวหาว่า นายเก่งฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงที่ออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๙ โดยคำร้องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอ้างเหตุว่า นายเก่งมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ อันเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่ง ส่วนคำร้องของนายเดชอ้างเหตุว่า นายเก่งมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับหญิงมีสามี อันเป็นการไม่ประพฤติตนให้อยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี ศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แต่ไม่รับคำร้องของนายเดช โดยให้เหตุผลว่านายเดชไม่มีสิทธิยื่นคำร้องดังกล่าว ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งศาลฎีกาที่ไม่รับคำร้องของเดชชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ช.มีอำนาจไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง และหากเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดตามที่ไต่สวน ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อให้วินิจฉัยตามมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) การเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อให้วินิจฉัยว่านายเก่งฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงจึงเป็นของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นายเก่งไม่มีสิทธิเสนอเรื่องดังกล่าวต่อศาลฎีกา คำสั่งศาลฎีกาที่สั่งไม่รับคำร้องของนายเดชจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๒

คำถาม ประเด็นที่ ๑ นายมั่ง รัฐมนตรี และนายมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า นายสุข คณะกรรมการ ป.ช. และเป็นประธานอนุกรรมการไต่สวนคดีของตน มีพฤติการณ์ไม่รักษาความลับที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยเปิดเผยข้อมูลการไต่สวนคดีต่อสื่อสาธารณะ อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระอย่าง

ร้ายแรง ขอให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำสั่งตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระเพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริงดังกล่าว

ธงคำตอบ ผู้มีสิทธิกล่าวหาว่าคณะกรรมการป.ป.ช.ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน โดยยื่นเรื่องต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร หากประธานรัฐสภาเห็นว่ามีความเห็นสมควรสั่งให้มีการกระทำตามที่ถูกล่ามพิงก็จะเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระเพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ นายमंत्रीเป็นรัฐมนตรี ส่วนนายมีแม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่บุคคลทั้งสองไม่ใช่ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องกล่าวหานายสุขด้วยตนเองโดยตรง อีกทั้งการตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระเป็นอำนาจของประธานศาลฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระตามคำร้องของนายमंत्रीและนายมี

ข้อสังเกต : คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

๑) ศาลที่มีอำนาจหน้าที่พิพากษาคดีประเภทนี้คือศาลฎีกา ไม่ใช่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๒) ผู้มีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยในกรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งรวมถึงนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจแผ่นดิน ได้แก่ คณะกรรมการป.ป.ช. เท่านั้น ตามมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑)

ส่วนกรณีคณะกรรมการป.ป.ช.ถูกกล่าวหา ผู้มีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาได้แก่ **ผู้ไต่สวนอิสระ** ตามมาตรา ๒๓๗ (๒)

๓) การกล่าวหาว่า ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) รวมทั้งคณะกรรมการป.ป.ช.ว่า ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง **ประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิเสนอเรื่องโดยตรงต่อศาลฎีกา**

๔) คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมร้ายแรงที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแล้ว อาจแบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ ๑ **คดีบุกรุกป่า** คดีที่ ๑ บุกรุกป่าที่จังหวัดราชบุรี (ศาลฟังว่าฝ่าฝืน ข้อ ๑๑) คดีที่ ๒ บุกรุกป่าที่จังหวัดปราจีนบุรี (ศาลฟังว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๑๑) และคดีที่ ๓ บุกรุกป่าที่จังหวัดปราจีนบุรี (จำหน่ายคดีเพราะเป็นกรณีร้องซ้ำ)

กลุ่มที่ ๒ **คดีเลียบบัตรแทนกัน** คดีที่ ๑ ร่างพ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ (รอฟังคดีอาญา) คดีที่ ๒ ร่างพ.ร.บ.เหรียญราชรุจิ รัชกาลที่ ๑๐ (ศาลฟังว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๖ ข้อ ๗ และข้อ ๘)

กลุ่มที่ ๓ **คดีเรียกสินบน** มีคดีเดียวคือ คดีเรียกเงินอื้อฉาวกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (ศาลฟังว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๗ ข้อ ๘ และข้อ ๙)

กลุ่มที่ ๔ **คติความประพฤติ** มีคติเดียวคือ คติโพสต์ภาพและข้อความสมัยเป็นนิสิต (อยู่ระหว่างการได้สวนของศาลฎีกา)

๕) การกระทำความผิดบางกรณีอาจถูกดำเนินคดีทั้งคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง และคดีอาญา อีกทั้งบางคดียังมีประเด็นต้องไปศาลรัฐธรรมนูญด้วย เช่น กรณีมีการเสียบบัตรแทนกันในการพิจารณาร่างกฎหมาย

คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง กรณีเสียบบัตรแทนกัน ได้แก่

๑. คดีหมายเลขดำที่ ... /๒๕๖๔ กรณีนาย ฉ. นาย ภ. และนาง น. สมาชิกสภาผู้แทนฯ พรรค กท. ให้หรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของตนแสดงตนและลงมติในการพิจารณาร่างพ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๓ (รอผลคดีอาญา)

๒. คดีหมายเลขแดงที่ คมจ.๓/๒๕๖๖ กรณีนางสาว ธ. สมาชิกสภาผู้แทนฯ พรรคพปชร. ผากบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายอื่น เพื่อให้ใช้บัตรดังกล่าวกดปุ่มแสดงตนและลงมติแทน ในการพิจารณาร่างพ.ร.บ. เจริญราชรุจิ รัชกาลที่ ๑๐ พ.ศ. ...

คดีของนางสาว ธ. ศาลฎีกามีคำพิพากษาว่า ผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมฯ ข้อ ๖ ข้อ ๗ และข้อ ๘ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง อย่างร้ายแรง ให้ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๔ อันเป็นวันที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหาตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาสิบปี นับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสามและวรรคสี่ และพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ ประกอบมาตรา ๘๑ คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

คดีอาญา กรณีเสียบบัตรแทนกัน ได้แก่

๑. **คดีเสียบบัตรแทนกัน 1** อม.อธ ๑๐/๒๕๖๖ กรณีนาย น. สมาชิกสภาผู้แทนฯ พรรคพท. ใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติแทนผู้อื่น ในเครื่องออกเสียงลงคะแนนระหว่างที่มีการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

คดีนี้ องค์กรวินิจฉัยอุทธรณ์พิพากษายืนว่า จำเลยมีความผิดตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ จำคุกกระหนงละ ๑ ปี ลดโทษให้หนึ่งในสาม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ คงจำคุกกระหนงละ ๘ เดือน รวม ๒ กระหนง เป็นจำคุก ๑๖ เดือน พฤติการณ์แห่งคดีเป็นเรื่องร้ายแรง ไม่มีเหตุรอกการลงโทษ ส่วนที่ขอให้รับโทษจำคุกของจำเลยในคดีนี้ ต่อจากโทษจำคุกของจำเลยในคดีหมายเลขดำที่ อม.๘/๒๕๖๕ ของศาลนี้ เนื่องจากคดีดังกล่าวศาลยังไม่มีคำพิพากษา จึงให้ยกคำขอส่วนนี้

๒. **คดีเสียบบัตรแทนกัน 2** อม.อธ ๑๐/๒๕๖๖ กรณีนางสาว ธ. สมาชิกสภาผู้แทนฯ พรรคพปชร. ผากบัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายอื่น เพื่อให้ใช้บัตรดังกล่าวกดปุ่มแสดงตนและลงมติแทน ในการพิจารณาร่างพ.ร.บ. เจริญราชรุจิ รัชกาลที่ ๑๐ พ.ศ. ...

คดีนี้ องค์กรคณะวินิจัยอุทธรณ์พิพากษาเห็นว่า จำเลยมีความผิดตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗๒ จำคุก ๑ ปี และปรับ ๒๐๐,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้ ๒ ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามมาตรา ๒๙, ๓๐ กรณีต้องกักขังแทนค่าปรับ ให้กักขังไม่เกิน ๑ ปี

๓. **คดีเสียชีวิตแทนกัน 3** อม ๑๑/๒๕๖๖ กรณีนาย ฉ. นาย ภ. และนาง น. สมาชิกสภาผู้แทนฯ พรรคภท. ให้หรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของตนแสดงตนและลงมติในการพิจารณาร่างพ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๓

ศาลฎีกาแผนกคดี อม.พิพากษาว่า จำเลยทั้งสามมีความผิดตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ จำคุกคนละ ๑ ปี ลดโทษให้หนึ่งในสาม คงจำคุกกระหนงละ ๙ เดือน พฤติการณ์แห่งคดีเป็นการกระทำโดยทุจริต ถือเป็นเรื่องร้ายแรง จึงไม่มีเหตุรอกการลงโทษ ให้จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนฯ นับแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๕ อันเป็นวันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของจำเลยทั้งสามตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

ขณะนี้คดีอยู่ระหว่างจำเลยทั้งสามขอขยายระยะเวลาขึ้นอุทธรณ์

๔. **คดีเสียชีวิตแทนกัน 4** อม.อร ๑๐/๒๕๖๖ กรณีกรณีนาย น. สมาชิกสภาผู้แทนฯ พรรคพท. ใช้บัตรแสดงตนแทนสมาชิกสภาผู้แทนฯผู้อื่นประมาณ ๔-๕ คน และใช้บัตรลงมติเห็นชอบร่างพ.ร.บ.ให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งของประเทศ พ.ศ. ...

คดีนี้ องค์กรคณะวินิจัยอุทธรณ์พิพากษาเห็นว่า จำเลยมีความผิดตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ จำคุกกระหนงละ ๑ ปี ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ คงจำคุกกระหนงละ ๖ เดือน เป็นจำคุก ๑๒ เดือน นับโทษจำคุกของจำเลยในคดีนี้ต่อจากโทษจำคุกของจำเลยในคดีหมายเลขแดงที่ ๒๒/๒๕๖๕ ของศาลนี้

คดีโต้แย้งว่าการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กรณีเสียชีวิตแทนกัน ได้แก่

๑. คำวินิจฉัยที่ ๑๕-๑๘/๒๕๕๖ กรณีนาย น. สมาชิกสภาผู้แทนฯ พรรคพท. ใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติแทนผู้อื่น ในเครื่องออกเสียงลงคะแนนระหว่างที่มีการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

๒. คำวินิจฉัยที่ ๓-๔/๒๕๕๗ กรณีนาย น. สมาชิกสภาผู้แทนฯ พรรคพท. ใช้บัตรแสดงตนแทนสมาชิกสภาผู้แทนฯผู้อื่นประมาณ ๔-๕ คน และใช้บัตรลงมติเห็นชอบร่างพ.ร.บ.ให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งของประเทศ พ.ศ. ... แทนสมาชิกสภาผู้แทนฯ ๓-๔ คน

๓. คำวินิจฉัยที่ ๒-๓/๒๕๖๓ กรณีมีผู้ใช้บัตรแสดงตนและลงมติของนาย ฉ. สมาชิกสภาผู้แทนฯ พรรคภท. ไปลงมติเห็นชอบร่างพ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ.๒๕๖๓ โดยนาย ฉ. ไม่ได้เข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนฯ แต่อยู่ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง

ข้อสังเกต :

๑. คดีเสียบบัตรแทนกัน ไม่ว่าจะเป็นครดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง คดีอาญา และคดีโต้แย้งว่าการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ศาลฯ มีคำวินิจฉัยเหมือนกันว่า เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยให้เหตุผลว่า ดังต่อไปนี้

(๑) การใช้สิทธิออกเสียงลงมติแทนผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม เป็นการละเมิดหลักการพื้นฐานของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยไม่อายในอาณัติมอบหมายของผู้ใด และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวมโดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๔

(๒) ขัดต่อหลักความซื่อสัตย์สุจริตที่สมาชิกรัฐสภาได้ปฏิญาณตนไว้ก่อนเข้ารับหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕

(๓) สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๐ วรรคสาม

(๔) การออกเสียงลงคะแนนจะกระทำแทนกันไม่ได้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๐ วรรคสาม

โดยในคดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ศาลฎีกาจะพิพากษาว่า การกระทำความผิดดังกล่าว เป็นฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ฯ ข้อ ๖ ข้อ ๗ และข้อ ๘ ประกอบข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง อย่างร้ายแรงและลงโทษโดย (๑) ให้ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่ (๒) ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหาตลอดไปและไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ กับ (๓) ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาสิบปี นับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำพิพากษา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสามและวรรคสี่ และพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ ประกอบมาตรา ๘๑

ในกรณีที่เป็นคดีอาญา ศาลฎีกาแผนกคดี อม. จะพิพากษาว่า การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดตาม พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒

ส่วนในคดีโต้แย้งว่าการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยว่า การแสดงตนและลงมติแทนผู้อื่นเป็นการกระทำที่ไม่สุจริต มีผลให้ร่างกฎหมายนั้นตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๔๘

๒. คดีตามคำวินิจฉัยที่ ๑๕-๑๘/๒๕๕๖ และ ๓-๔/๒๕๕๗ ศาลรัฐธรรมนูญให้ร่างกฎหมายที่เป็นปัญหาในคดีนั้นเป็นอันตกไป ในลักษณะที่เสียไปทั้งหมด หากจำเป็นต้องมีกฎหมายนั้น ก็ต้องไปเริ่มกระบวนการใหม่ตั้งแต่นั้นตอนแรก

แต่คำวินิจฉัยที่ ๒ -๓/๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญให้ร่างกฎหมายที่เป็นปัญหาเสียไปเฉพาะกระบวนการตั้งแต่นั้นที่มีการเสียบบัตรแทนกันเป็นต้นไป ส่วนกระบวนการก่อนหน้านั้นถือว่าชอบ และให้ไปเริ่มกระบวนการใหม่ตั้งแต่นั้นที่มีการเสียบบัตรแทนกันเป็นต้นไป

เหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยเช่นนั้นน่าจะเป็นเพราะ พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๔ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลไปในอนาคต

ขณะใดขณะหนึ่งหลังวันอ่านคำวินิจฉัย หรืออาจกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในการบังคับอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ตามความจำเป็นหรือสมควร ตามความเป็นธรรมแห่งกรณี ซึ่งในกรณีตามคำวินิจฉัยนี้ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ประเทศชาติจะต้องใช้กฎหมายฉบับนี้คือพ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๖๓ ไปช่วยแก้ปัญหาความล่าช้าและอุปสรรคในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน จึงจำเป็นต้องกำหนดไว้ในคำวินิจฉัยเช่นนั้น

อนึ่ง ขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญมี คำวินิจฉัยที่ ๑๕-๑๘/๒๕๕๖ และ ๓-๔/๒๕๕๗ ยังไม่มีพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๔

.....

อ.อริคม อินทุภูติ